

## Csoportközi foglalkoztatás a napköziben

Amikor a napközi otthonban folyó nevelő-oktató tevékenység tartalmi és formai megújításának többféle lehetőségét vizsgáljuk, akkor a ma korszerű iskolájának a változó igényekhez való rugalmas alkalmazkodása szellemében járunk el. Azokban az iskolákban, ahol már bevezették a tanórán kívüli foglalkozás címben említett módját, ott rövid idő alatt méltán vált népszerűvé mind a pedagógusok, mind a napközis gyerekek körében.

A napközis csoport a napközis pedagógus által elkészített munkaterv alapján dolgozik. Az ötnapos munkahét bevezetésével az iskolák helyi gyakorlata, jól bevált módszere, ill. tapasztalata alapján a napköziben egymást váltják a hét különböző napjain az otthongyűlés, a kulturális, a munkafoglalkozás, a séta-célséta, a játék- és a sporttevékenység. Így a hét minden napjára esik egyféle napközis foglalkozás, melyet a napközis pedagógus vezet, s azon napközis csoportjának tanulói vesznek részt. A csoportközi foglalkozás a hét egy bizonyos napjára, valamely, a fentebb említett foglalkozások helyett iktatódik be.

A szemléletesség kedvéért ezt egy négy alsós napközis csoportú iskolán mutatom be. A napközis pedagógusok, akik egy munkaközösségben dolgoznak, egyéni ambíciójuk, vonzalmuk, tehetségük, kedvük alapján felosztják egymás között a foglalkozási területeket.

Az a napközis pedagógus, aki szeret énekelni, szépen énekel, és valamilyen hangszeren is játszik, az a kulturális foglalkozás ének-zenei területén bizonyára otthonosan mozog. A jó adottsághoz párosuló ének-zene szeretete biztos záloga lehet annak, hogy sok gyermekdalra, énekes gyermekjátékra, népdalra tanítja meg a gyerekeket, akik a hétnek ezen a napján mind a négy napközis csoportból az ő foglalkozásán vesznek részt.

Az a napközis pedagógus, aki a rajzolás-festés területét műveli nagy kedvvel és átlagon felüli tudással, az megalakíthatja az ifjú képzőművészek társaságát a hétnek erre a napjára. A mind a négy példának felhozott csoportból ide jönnek a rajzolás-festés kedvelői, akik megismerkedhetnek a legkülönbözőbb technikák alkalmazásával (amelyekre a tanítási órán nincs mód és lehetőség), de találkozhatnak meghívott művészekkel (szobrásszal, festővel, grafikussal, textiltervezővel stb.). Tervezhet a pedagógus a foglalkozások elejére tíz-tizenöt perc erejéig a 6–10 éves gyermek szintjén érthető és élvezhető elméleti bevezetőt, magyarázatot a képzőművészet egyes területeiről, annak céljából, hogy ennek segítségével elősegítse a könnyebb érthetőséget, a kör tagjai számára.

S van olyan napközis pedagógus, aki ügyeskező, mert ambíciója és ötletgazdagsága eredményeként minden hulladékként kezelt anyagból irányításával a munkafoglalkozásokon valami „kincs” lesz, féltve őrzött „érték”, név-, születés-, nő-, anyák-napi, húsvéti, karácsonyi stb. ajándék szülőknak, nagynak, testvéreknek.

Ez a pedagógus makraméhoz, anyaghoz, filchez, apró termésekhez, tobozhoz és flakonhoz úgy nyúl, hogy abból valami csuda dolog kerekedik, és mindenki késztetést érez, hogy megcsinálja.

Ha a pedagógus a gyermek- és sportjátékoknak kifogyhatatlan ismerője, akkor e területen hirdeti meg az általa vezetett foglalkozást.

Ezzel koránt sincs felsorolva az összes lehetőség. Csupán azt szándékoztam ér-

zékeltetni, hogy a csoportközi foglalkozás a napközis pedagógusok vállalkozó kedvére és az egyes területek elmélyültebb ismeretére épül.

Miután a pedagógusok közösen eldöntötték, hogy ki milyen foglalkozást vezet, elkészítik a foglalkozás munkatervét és egy kimutatást az anyagszükségletről. Lehet egy féléves ciklusra tervezni, és félév után váltás van, a gyerekek más foglalkozást választhatnak, de ha az elmélyültebb munka mellett döntöttünk, akkor egy egész tanévre tervezzünk. Mindkétféle időbeni tervezésnek kb. egyenlő mennyiségű előnyét lehetne felsorolni, így szerencsés ezt egy bizonyos tapasztalati idő után minden iskolában helyben eldönteni.

Jelentkeztetés a csoportközi foglalkoztatásra:

Úgy tartjuk helyesnek, ha a napközis gyerekek szabad választására bízunk, melyik foglalkozás munkájában kívánnak részt venni. Pedagógiaiilag úgy megfelelő, ha a gyerekeknek kb. egyformán vonzóknak mutatjuk be a választható lehetőségeket. A 6–10 éves gyermekek életkori sajátosságából következik, hogy könnyen motiválhatóak a látványosabban bemutatott foglalkozásokra, így könnyen bekövetkezik a nem kívánt túljelentkezés.

Nem nélkülözhetjük a pedagógus tapintatos, közvetett irányító hatását, amivel a gyerekeket orientálja a helyes választásra. Tanácsoljuk, hogy semmiképpen se hatalmi szóval jelöljük ki a gyerekeket az egyes foglalkozásokra, mert úgy sokat veszít vonzásából ez az újszerűségével igen ható kezdeményezés.

Miért ajánljuk a csoportközi foglalkoztatások szélesebb körű bevezetését?

A csoportközi foglalkoztatás előnyeiből csak néhányat szeretnénk megemlíteni:

1. Mást és másképpen kínál a tanórán kívüli nevelésben résztvevő gyerekeknek, mint a hagyományos szabadidős tevékenységi formák. A megszokottól tartalmilag és formailag is eltérő foglalkozás az újszerűség élményével hat, üde színfoltot hozhat a napközis életébe.
2. Ha egy tevékenységet a pedagógusok aktivitással kínálnak, kezdeményeznek, az a gyerekek részéről is aktivitást vált ki, aktivitást eredményez. A jól és helyesen motivált csoport munkája eredményében is többet mutat majd, mint a hagyományos, sokszor, sajnos, még ma is frontális napközis foglalkozás.
3. Kiválóan alkalmas a tehetséges tanulókkal való kiemelt foglalkozásra, de a szérelyebb képességű tanulók felzárkóztatására is. Az előbbieket ugyanis a differenciált nehézségi fokú tevékenységek közül a képességeik továbbfejlesztését szolgáló nehezebb megoldást választhatják, míg a képességeik kialakulását igénylő tanulók az egyszerűbb megoldással próbálkozhatnak.
4. Jó hatással lehet a napközis gyerekekre, ha időnként változik a csoport személyi összetétele, amelyben tevékenykednek. Ha hetente vagy kéthetente a csoportközi foglalkozás idejére más gyerekek társaságába kerülnek, mint akiket az osztályban és a napköziben megszoktak, akkor új lehetőség nyílik a másoktól való tanulásra, más szokások megismerésére. Az új csoportban újból megmérítik mindenki, és a napköziben peremhelyzetű gyermek is részesülhet a csoportközi foglalkozás során olyan pozitív élményben, mely által erősödik önbizalma, változik önértékelése, mélyül érdeklődése valami hasznos tevékenység iránt.

A fentebb leírt tapasztalatok bizonyára érzékeltetik azt a meggyőződésünket, hogy a csoportközi foglalkoztatás kivítva létjogosultságát a napközi otthoni nevelőmunkánkban. Szeretnénk megjegyezni, hogy napközis csoportközi foglalkozás csak egy a hasznos és értékes változtatási lehetőségek sorából, mert ha a megújulás igénye napjaink iskolájában jelen van, akkor ezt az egyet számos más követheti vagy válthatja fel.